

SMALL BUSINESS
CUSTOMS TRADER

Follow us on

Tluka ra muxavisi wa khasitomo

Kongomisiwile eka vuxokoxoko bya Khasitomo na Ekisayizi bya ntundzo na rhumelo ematikweni mambe eka vaxavisi.

Xana ndzi fanele ku endla xikombelo xa ntsariso wa khasitomo na ekisayizi tanihi mutundzi/murhumeri wa tinhundzu ematikweni mambe?

Sweswo swi ya hi swiyimo swa wena u ri wexe swo hlawuleka na nhlelelo wa wena hi wexe ehenhla ka swilaveko swa xinawu leswi vuriweke eka xiyenge xa 59A xa Nawu wa Khasitomo na Ekisayizi Nomboro 91 wa 1964 (Nawu wa Khasitomo na Ekisayizi) na milawu kwalaho. Ku hava munhu loyi a nga tundzaka tinhundzu ti ta, kumbe ku rhumela tinhundzu ematikweni mambe ku suka, eRhiphabuliki ra Afrika-Dzonga handlekaloko munhu yoloye, handle ka muendzi, a tsarisiwile tanihi mutundzi kumbe murhumeri; naswona a yimeriwile hi ejente leti tsarisiweke, eka xiyimo xa mutundzi kumbe murhumeri loyi a nga kumekiki laha Rhiphabuliki.

Xana ndzi titsarisela rini khodi ya khasitomo tanihi mutundzi/murhumeri wa tinhundzu ematikweni mambe

- Loko tinhundzu ti nga si tundziwa kumbe ku rhumeriwa ematikweni mambe, SARS yi nga lava leswaku munhu kumbe enthithi yi layisensa ximfumo kumbe yi tsarisiwa no kuma khodi ya khasitomo ku nga si endlwiwa nghingiriko wun'wana na wun'wana lowu lawuriwaka hi Nawu wa Khasitomo na Ekisayizi.

Vanhu lava landzelaka a va katsiwanga eka swilaveko swa ximfumo swa ntsariso:

- Munhu, ku katsa na muendzi loyi a tundzaka kumbe ku rhumela tinhundzu ematikweni mambe leti ntsengo wa tona hinkwawo wu faneleke ku tivisiwa wu ri hansi ka R150 000 enkarhini wun'wana na wun'wana wa lembe, hambiloko tinhundzu teto ti tundziwile kumbe ku rhumeriwa ematikweni mambe ti ri eka ndhwalo wun'we kumbe yo tala.
- Munhu loyi a tundzaka kumbe ku rhumela tinhundzu ematikweni mambe leti tlawahatiwaka ehansi ka nhlokohakatsongo ya tharifi 9999.00.10 kumbe 9999.00.20 tanihileswi swi vuriweke hakona eka tinotsi eka Kavanyisa ka 99 ya Xedulu Nomboro 1.
- Munhu loyi a nga ri ki muakitiko wa Afrika-Dzonga loyi a tundzaka movha lowu tsarisiweke eRhiphabuliki ku ya eka endhawini ya tiko leri nga weriki eka SACU ku ya wu tirhisa yena n'winyi.

Vanhu lava nga katsiwangiki eka swilaveko swa ntsariso wa ximfumo wa nga tirhisa khodi ya ntsariso 70707070 ku landzela swiyimo leswi landzelaka:

- I munhu wa ntumbuluko
- Nghenisa tinhundzu leswaku ti tirhisiwa ekaya, rhumelo wa nkarhinyana kumbe rhumelo ematikweni mambe
- Kombisa eka ndhawu leyi nyikiweke eka dokumente ya nongonoko wa tinhundzu kumbe fomo ya ntiviso leswaku:
 - » Nomboro ya rheberense ya muhakelaxibalo ya le ka Vukorhokeri bya Xibalo bya Afrika-Dzonga; kumbe
 - » Nomboro ya dokumente ya vutitivisi ya le Afrika-Dzonga, eka xiyimo lexi muakitiko wa le Afrika-Dzonga kumbe mutshami wa nkarhi hinkwawo wa Rhiphabuliki, kumbe nomboro ya dokumente ya phasipoto eka xiyimo lexi munhu a nga ri ki muakitiko wa Afrika-Dzonga kumbe mutshami wa nkarhi hinkwawo.

Ku titsarisela khodi ya khasitomo

- U fanele ku tata DA 185: Fomo yo endla xikombelo: Ntsariso/Layisensiwa ka titlilayente ta Khasitomo na Ekisayizi, kun'we na anekijara yo seketela leyi faneleke eka DA 185 kumbe
- Tirhisa Sisiteme ya Ntsariso ya Xielekitroniki no tata vhexini ya le ka inthanete DA 185 na Anekijara yo seketela leyi faneleke ya le ka inthanete.
- U komberiwa ku languta Tipholis ta le Handle leti landzelaka eka www.sars.gov.za:
 - » Customs Registration, Licensing and Designation SC-CF-19
 - » Excise Licensing and Registration SE-LR-02

Xana i yini lexi u faneleke ku xi tivisa?

Vaxavisi lava tundzaka/rhumelaka tinhundzu ematikweni mambe va fanele va tivisa naswona loko swi fanerile va nghenisa tinhundzu teto na Khasitomo. Va fanele va nyiketa tidokumente hinkwato leti vekiweke no fanela eka tinhundzu (to fana na nongonoko wa tinhundzu, inivhoiyisi na tidokumente ta vutleketli na swo tala), no hakela mindzuvo leyi faneleke ya ntundzo, tilevhi na Xibalo xa Mixavo (VAT) kumbe mindzuvo na tilevhi ta rhumelo wa tinhundzu ematikweni mambe leti faneleke.

Xana hi yihl minkakhumbheko/swiwelo eka swilaveko swa ngenhiso?

Tinhundzu leti landzelaka a ti fanelangi ku ngenhisiwa naswona a ti lavi rhumelo wa nongonoko wa tinhundzu ta ntundzo:("ntiviso wa khasitomo"):

- Tikhonthena leti tundziweke nkarhinyana
- Masalela ya vanhu
- Tinhundzu leti hi anakanyo wa Khomixinara ti nga ri ki na nkoka wa nxavisio
- Tinhundzu leti tundziweke ehansi ka international carnet (leswi swi tirha tanihi ntiviso wa khasitomo
- Tinhundzu leti nga na nkoka hi swokongomelo swa ndzuvu leti nga hundziki R500, naswona leti ndzuvu wu hakeriwaka hi ku ya hi Xedulu Nomboro 1 ya Nawu wa Khasitomo na Ekisayizi. Ku humesa tinhundzu leti laha henhla, Fomo DA 306 - Xikombelo xa humeso wa tinhundzu hi ku ya hi xiyenge xa 38(1)(a) xa Nawu wa Khasitomo na Ekisayizi Nomboro 91 wa 1964, xi fanele xi tatiwa.

Tinhundzu leti landzelaka leti rhumeriwaka ematikweni mambe a ti lavi ku ngenhisiwa naswona a ti lavi rhumelo wa nongonoko wa tinhundzu wa rhumelo wa tinhundzu ematikweni mambe ("ntiviso wa khasitomo"):

- Masalela ya vanhu
- Tinhundzu leti hi anakanyo wa Khomixinara wa Vukorhokeri bya Xibalo bya Afrika-Dzonga (SARS) ti nga ri ki na nkoka wa nxavisio
- Tinhundzu leti nga hundziki nkoka wa R500 naswona leti ndzuvu wa rhumelo wa tinhundzu ematikweni mambe wu nga hakeriwiki.

Munhu loyi a rhumelaka tinhundzu tin'wana na tin'wana leti vuriweke laha henhla u fanele a endla xikombelo xa humeso wa tinhundzu teto eka fomo DA 306A - Rhumelo wa tinhundzu ematikweni mambe eka xiyenge xa 38(3)(a) hlaya nawu 38.03(b) wa Nawu wa Khasitomo na Ekisayizi Nomboro 91 wa 1964.

Xana hi wihl mixaka ya mindzuvu, tlelvi na swibalo leswi hakerisiwaka eka tinhundzu leti tundziweke?

- Ndzuvu wa khasitomo wa ntolovelo
- Mindzuvu ya Ekisayizi yo karhi eka tinhundzu leti tundziweke ta ntlawa wo fana kumbe kuxaka wa tinhundzu leti tumbuluxiweke laha kaya
- Mindzuvu ya Ekisayizi ya Ad Valorem eka tinhundzu leti tundziweke ta ntlawa wo fana kumbe ku muxaka wa tinhundzu leti tumbuluxiweke laha kaya
- Mindzuvu yo lwa no Cukumetiwa ka Malakatsa na Tinhundzu leti nyikiweke sabusidi
- Mindzuvu ya nsirhelelo
- Levhi ya swa mbangu
- Xibalo xa Mixavo

*Swibalo swo lwa no Cukumetiwa ka Tinhundzu swi hakerisiwa xibalo eka tinhundzu leti tekiwaka ku va ti cukumetiwiwe eAfrika-Dzonga, ku katsa na tinhundzu leti tundziweke to sabusidayiziwa.

*Mindzuvu ya nsirhelelo yi hakerisiwa eka tinhundzu leti a ku ri na ntlakuko eku tundziweni laha swi vangeke vaviseko wa switirhisiwa eka vumaki bya laha kaya.

Ku tlhela ku va na **Levhi ya Ntundzo** eka tinhundzu tin'wana to fana na mathayeke, tibeke ta pulasitiki, tidlilobu na swinwiwa swa chukele.

*Ku na Levhi ya Rhumelo wa Dayimani leyi faneleke ku hakeriwa hi mukhomi wa layisense tanihileswi swi vuriweke hakona eka Nawu wa Levhi ya Rhumelo wa Dayimani (Vulawuri) Nomboro 14 wa 2007, hi ku seketeriwa hi matshalatshala man'wana ma vevukiso na minkakhumbheko tanihileswi swi vuriweke ha kona.

Tinhundzu leti aleriweke no yirisiwa

- SARS yi lawula miyiriso na mialelo yin'wana ematshan'wini ya tindzawulo ta mfumo, mavandla na mihlangano yo hlaya.
- Ku aleriwa swi vula leswaku tinhundzu a ti pfumeleriwa ku nghena kumbe ku huma laha Afrika-Dzonga
- Ku aleriwa swi vula leswaku tinhundzu ta pfumeleriwa ku nghena kumbe ku huma eAfrika-Dzonga ehansi ka swipimelo swo karhi xik. mpfumelelo kumbe setifikhethi ya laveka.

Ku fikelela nongonoko wa "Prohibited and restricted SC-CC-32", endzela pheji ra Khasitomo eka webusayiti ya SARS www.sars.gov.za.

Tsundzuka: Vaxavisi na Vafambi va fanele va tiva Nawu wa Tinhundzuencyeto Nomboro 37 wa 1997, lowu vulaka leswaku tinhundzu leti nga na nkoka wa le hansi leti endlilweke kumbe ti xavisiwa ehansi ka burende yin'wana, handle ka mpfumelelo wa vinyi va burende, i ntlulo wa nawu laha mafambiselo ya ximfumo na ya vugevenga ma nga tekiwaka ehenhla ka muonhi

Mialelo ya mali

- Muendzi u pfumeleriwa ku tivisa no khoma nhlayohenhla ya R25 000 / kharensi ya matiko mambe leyi nga pimiwangiki, loko ku humiwa kumbe ku ngheniwa.
- Muendzi u fanele a tivisa loko a ri na kumbe a ri hava mali ya maphepha, nsuku, tisekurithi kumbe kharensi ya matiko mambe; no humesa mali ya maphepha, nsuku, tisekurithi kumbe kharensi ya matiko mambe leyi a nga na yona.
- Mali ya maphepha ya le bangi ya le Afrika-Dzonga a yi pimiwangi loko muendzi a ya / a suka etikweni leri nga eka Ndhawu ya Mali yo Fana (CMA).
- Vaendzi va tsundzuxiwa ku tihlanganisa na Bangikulu ya Afrika-Dzonga ku kuma mpfumelelo va nga si teka mali yi hundza emindzilekanini ya Afrika-Dzonga.
- Hambileswi ku nga ri ki na xipimelo xa xinawu xa leswaku i mali muni leyi u nga yi khomaka eka xihahampfhuka loko u ya entsungeni wa malwandle, u fanele ku tivisa mitsengo yo tlula \$10,000 eka fomo ya wena ya khasitomo, no tilulamisela ku hlamula swivutiso leswi nga va ka kona na khasitomo kumbe vahlayisi va nawu ku hlamusela ntsengo wa mali leyi u nga na yona.

Xana ku humelela yini loko ndzi nga landzelerisangi swilaveko swa Khasitomo?

SARS yi tiyimisele ku dyondzisa no tivisa vaxavisi mayelana na swiboho swa vona swa xibalo/ndzuvo hi ku tirhisa minghenelelo, ku ku pfuna ku fambisa timhaka ta wena ta xibalo hi ndlela. Vaxavisi lava kumekaka va nga landzelerisi va ta xupuriwa ehansi ka Swipimelo swa Nxupulo swa Nawu wa Khasitomo na Ekisayizi Nomboro 91 wa 1964, lowu katsaka nxupulo, ndziho na nchuchiso wa vugevenga.

Tsundzuka: Loko u sungula bindzu rintshwa, u fanele ku tsarisa khamphani ya wena na Khomixini ya Nhundzu ya swa Vutlharhi na Khamphani (CIPC) leyi khale a yi vuriwa CIPRO eka www.cipc.org.za naswona SARS yi ta ku tumbuluxela nomboro ya rherefense ya Xibalo xa Malinghena ya Khamphani (CIT). Muyimeri wa Khamphani u fanele a tita u fanele ku titsarisela eka SARS eFiling ku engetela leswintshwa eka vuxokoxoko no endla tirhirsaxixini hi ndlela ya xielekitironi na xihatla eka SARS.

DISCLAIMER: The information contained in this leaflet is intended as guidance only and is not considered to be a legal reference, nor is it a binding ruling. The information does not take the place of legislation and readers who are in doubt regarding any aspect of the information displayed in the leaflet should refer to the relevant legislation, or seek a formal opinion from a suitably qualified individual.

Ku kuma vuxokoxoko byo tala u nga-

- Endzela pheji ra Khasitomo na Ekisayizi eka webusayiti ya SARS www.sars.gov.za.
- Bela SARS Contact Centre riqingho
 - Loko u ba riqingho u ri laha kaya, bela eka 0800 007277 (no hlawula nhlawula wa 4)
 - Loko u ba riqingho u ri entsungeni wa malwandle, bela eka +27 11 602 2093 (ntsena exikarhi ka 8am na 4pm enkarhini wa le Afrika-Dzonga).